

Karpińska, Małgorzata

"Wśród wiedeńskich poloników", Roman Taborski, Kraków-Wrocław 1983 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 76/1, 185

1985

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

o strukturze płci. Wizytacje mogą być wielce pomocne przy badaniach osadniczych, zainteresują też historyka gospodarki, a nawet badaczy dawnej mentalności społecznej. Masowość wizytacji pozwala czerpać z nich informacje porównywalne tak w przekroju terytorialnym jak i chronologicznym. W przypadku biskupich rządów Poniatowskiego następna wizytacja według podobnego kwestionariusza przeprowadzona została w 1781 r.

W wydawnictwie opublikowano pełny tekst akt wizytacyjnych modernizując ortografię zgodnie z obowiązującymi zwyczajami. Zachowane rękopisy są przeważnie czystopisami pisanymi bądź przez notariusza towarzyszącego wizytatorowi, bądź (najczęściej) przez plebanów. Protokoły oprawiono w osobne tomy dla każdego dekanatu, autor poprzedza więc opisem rękopisu tekst wizytacji poszczególnych dekanatów. W pierwszym tomie pominięto łacińskie dekryty reformacyjne. Strona edytorska wygląda dość ubogo. Przepisy rzeczowe objaśniają głównie występujących w tekście duchownych. Indeks osób i miejscowości oraz schematyczna mapa pojawiają się dopiero w drugim tomiku. Tytuł wydawnictwa jest zbyt ogólny i mało adekwatny do zawartości — tym bardziej że terytorium diecezji znacznie wykraczało poza obszar ziemi płockiej.

M.Kp

Roman Tabor ski, *Wśród wiedeńskich poloników*, Wydawnictwo Literackie, Kraków—Wrocław 1983, s. 248.

Czytelnicy, z okazji rocznicy wiedeńskiej, otrzymali drugie, zmienione i powiększone wydanie książki Romana Tabor skiego o działalności kulturalnej Polaków w Wiedniu. Składa się ona z 15 szkiców. Rozważania autora obejmują okres od ukształtowania się w Wiedniu ośrodka emigracji porozbiorowej (szkic o działalności J. M. Ossolińskiego), aż po dzień dzisiejszy: w pięknych szkicach o Otto Forst-Battagli i Franzu Theodorze Csokorze. Szkice mają na ogół charakter sumujący i popularyzujący wiedzę o Polakach i ich inicjatywach w Wiedniu. Dzięki skrupulatnym badaniom autora w archiwach i bibliotekach Polski i Wiednia nie zabrakło jednak fragmentów weryfikujących i uzupełniających wcześniej znane fakty (np. w szkicu „Działalność kulturalna wiedeńskich Czartoryskich” autor definitywnie wypowiedział się w kwestii autorstwa czasopisma „Recensionen und allgemeine Bemerkungen über Theatre und Musik”). Ogromne znaczenie miały dla autora także osobiste kontakty z austriackimi historykami i pisarzami. Od szczegółowego charakteru 14 szkiców odbiega nieco pierwszy poświęcony przedstawieniu materialnych śladów działalności Polaków w Wiedniu (np. polskie rezydencje, pomniki, tablice pamiątkowe itp.). Dla polskiego turysty w tym mieście będzie to interesujące uzupełnienie przewodników. Wszystkie szkice opatrzone starannymi przypisami, których umieszczenie bezpośrednio po tekście tłumaczy charakter pracy.

Książkę poprzedza przedmowa omawiająca tradycje badań nad problemem poloników wiedeńskich. Temat ten mający świetne tradycje w historiografii XIX i początku XX wieku obecnie, po czterdziestoletniej przerwie, staje się ponownie przedmiotem zainteresowań historyków. Miejmy nadzieję, że na ich ożywienie wpłyną zarówno obchody rocznicy wiedeńskiej jak i inspirująca praca R. Tabor skiego.

M.K.